

Ibsa Suuratu An-Nabaâ€™i-Kutaa 3

Description

Ajaaâ€™iba Qurâ€™aanaa ilaaltee ni fixxaa?
Yeroo garii adabbiin si akeekachisaa,
Yeroo biraa mindaan si gammachiisaa
Akkana gochuun isaa
Badii irraa si deebisuuf
Karaa qajeelaatti si qajeelchuf
Gahuumsa dhumaa kee tolchuuf
Keessaa alli kee tole Jannata akka seentuf
Kuni Jecha fakkaataa hin qabnee
Rabbal aalamina irraa kan dhufee
Sirritti qoradhu ni argitaa ajaaâ€™iba baayâ€™ee

﴿إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٣١﴾ حَدَآئِقَ وَأَعْنَٰبًا ﴿٣٢﴾ وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ﴿٣٣﴾
وَكَأْسًا دِهَاقًا ﴿٣٤﴾ لَّا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذَّٰبًا ﴿٣٥﴾ جَزَآءً مِّن
رَّبِّكَ عَطَآءً حِسَابًا ﴿٣٦﴾﴾

â€œ(31)-**Warra Rabbiin sodaataniif milkaaâ€™innatu jira. (32)-Ashaakiltiwwanii fi inaba. (33)-Dubartoota harma guntuttuu hiriyyaa taâ€™antu jira. (34)-Geeba (xoofoo) guutamtuu. (35)-Achi keessatti dubbii faaydi hin qabnee fi kijibsiisuu hin dhagahan. (36)-Mindaa Gooftaa kee irraa taâ€™e, kennaa gahaa.**â€• Suuratu An-Nabaâ€™i 78:31-36

â€œ**Warra Rabbiin sodaataniif milkaaâ€™innatu jira**.â€• kana jechuun imala qormaataa tan taate jireenya addunyaa keessatti namoonni Rabbiin sodaatan (muttaquun) Guyyaa Qiyaamaa injifannoo, buâ€™aa fi sharrii irraa nagaha bahuu argatu.

Muttaquun (muttaqoota) jechuun: namoota wanta Rabbiin dirqama isaanirratti godhee hojjachuu fi wanta Inni dhoowwe dhiisun adabbii Isaa irraa of eeganiidha. Wanti guddaan dirqama isaan irratti godhee keessaa iimaana, Isa qofa gabbaruu fi hojii gaggaarii akka salaata, sooma fi kkf. Wantoota Inni dhoowwe keessaa kufrii, shirkii fi hojii babbadoo biroo kan qaamaan, qalbii fi arrabaan wal qabatan.

Milkaaâ€™u jechuun wanta badaa jibban jalaa nagaha bahuu fi wanta gaarii jaallatan argachuudha. Warri Rabbiin sodaatan (muttaqoonni) ibidda jalaa nagaha bahuun Jannata waan seenaniif warra milkaaâ€™edha. Itti aanse iddoo milkaaâ€™innaatti (Jannata keessatti) maal faâ€™a akka argatan tarreessa:

â€œ**Ashaakiltiwwanii fi inaba. Dubartoota harma guntuttuu hiriyyaa taâ€™antu jira. Geeba (xoofoo) guutamtuu.**â€•
Ashaakilti jechuun lafa mukkeen firii buusan qabdu kan dallaan (haxiriin) itti haxirameedha.
Inaba jechuun firaafiree baayâ€™ee miâ€™aayudha. Amaariffaan wayn, ingiliffaan grape jedhama. Bifa adda addaa qaba. Fakkii armaan gadi irraa ilaalun ni dandaâ€™ama:

Kawaaâ€™ib heddumminnaa â€œkaaâ€™ibaâ€• ti. Kaaâ€™iba jechuun dubara harmii ishii guuttamee geengawaa (naannawaa) taâ€™ee fi olbahe.

Atraab jechuun immoo umriin wal qixa kanneen taâ€™aniidha. Kanaafu, â€œ**wa kawaaâ€™iba atraabaa**â€• jechuun shamarran harmi isaanii guuttamee geengawa (naannawaa) taâ€™uun olbahee fi umriin isaanii wal-qixa kan taâ€™eedha. Jannata qananii keessatti Rabbul aalamiina warra Isa sodaataniif uume.

Kaâ€™as jechuun geeba (meeshaa dhugaati) khamriin (farshoon, daadhiin) keessa jiruudha. Kanaafu, **kaâ€™asan dihaaqaa** jechuun geeba khamriin guuttamee fi nama dhuguuf wal duraa duubaan dhangalaâ€™uudha.[1]

â€œ**Achi keessatti dubbii faaydi hin qabnee fi kijibsiisuu hin dhagahan.â€•** Kana jechuun Jannata keessatti dubbii faaydi hin qabne fi sobaa hin dhagahan. Akkasumas, tokko kan biraa hin kijibsiisu. Warri addunyaa tanaa khamrii (farsoo) yoo dhugan dubbii faaydi hin qabne fi badaa dubbatu. Garuu Jannata keessatti khamriin qulqulluu nama hin macheessine waan taatef warri Jannataa dubbii faaydi hin qabnee fi soba hin dubbatan, hin dhagahanis. Jannani ganda qananii faalama hundarraa qulqulluu waan taateef, dubbiin faayda hin qabnee fi tokko kan biraa kijibsiisun achi keessatti hin malu (hin taâ€™u). Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

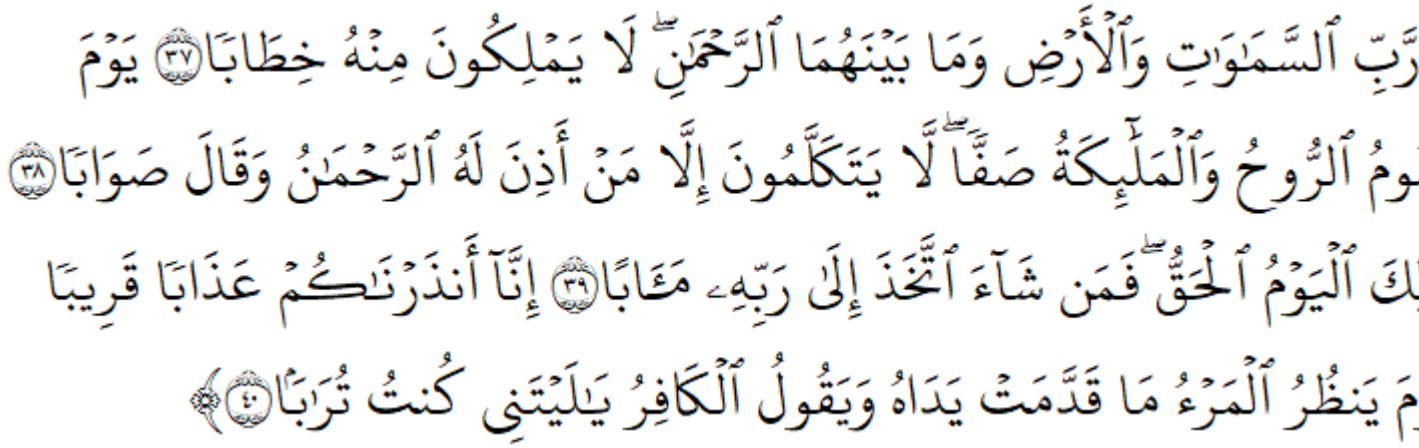
﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا ﴿٢٥﴾ إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ﴿٢٦﴾﴾

â€œAchi keessatti dubbii faaydi hin qabnee fi wal yakkuu hin dhagahan, nagaha nagahaa waliin jechuu malee.â€• Suuratu Al-Waaqiâ€™a 56:25-26

Jannata keessatti eenyullee badii hin hojjatu. Kanaafu, wal yakkuun hin jiru. Akkasumas, Jannata seenun dura qalbii isaanii keessaa jibbaan, wal hinaafu fi amaloonii badaan hundi ni qulqullaaâ€™a. Kanaafu, wal arrabsuun, wal hamachuu fi soba dubbachuun hin jiru. Hundi isaanitu obboleeyyan wal jaallattanii fi wal kabajan taâ€™anii jiraatu.

â€œ**Mindaa Gooftaa kee irraa taâ€™e, kennaa gahaa [mindeefamu]**.â€• Asitti jechoota sadii haala badhaasa warra Rabbiin sodaatanii ibsan haa ilaallu: Jazaaâ€™an (mindaa), Axaaâ€™an (kennaa), hisaaban (gahaa, herregamaa)

Mindaa jechuun sababa hojii tokko hojjataniif wanta namaaf kennamuudha. **Kennaan** immoo wanta dabalata fi akkanumatti namaaf kennamuudha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa warroota Isa sodaataniif hojii hojjataniif mindaa ni kennaaf. Garuu hojiin isaanii qofti Jannata waan isaan hin seensifneef mindaa isaanii isaaniif baayâ€™isuun tola Isaatiin kennaa guddaa isaaniif kenna. Wanti Inni isaaniif kennu, jireenya isaanii keessatti isaan kan gahuudha. Kanaafu, sababa hojii isaanitiif mindaa ni kenneef. Tolaa fi rahmata Isaatiin mindaa kana isaaniif guddisuu fi baayâ€™isuun kennaa ni kenneef. Hojii gaarii takka isaaniif baayâ€™isuun mindaa kudhan ykn dhibba torba ykn san caalu kennaaf. Tola Rabbiitiin hojii takkaaf mindaa kudhan ykn dhibba torba ykn san caaluu argachuun niyyaa fi qulqullinna hojii irratti hundaaâ€™a. Namni hojii isaa keessatti niyyaan isaa qulqulluu taâ€™ee fi haala guutuu fi sirrii taâ€™een hojjate, mindaan isaa akkasuma guddaadha. Kanaafu qananiin Jannataa isaaniif mindaa, kennaa fi gahaadha.

رَّبِّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا بَيۡنَهُمَا ٱلرَّحۡمَٰنِۖ لَا يَمۡلِكُونَ مِنۡهُ خِطَابٗا ٣٧ يَوۡمَ
ومُ ٱلرُّوحُ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ صَفّٗاۖ لَّا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنۡ أَذِنَ لَهُ ٱلرَّحۡمَٰنُ وَقَالَ صَوَابٗا ٣٨
كَ ٱلۡيَوۡمُ ٱلۡحَقُّۖ فَمَن شَآءَ ٱتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِۦ مَـَٔابًا ٣٩ إِنَّآ أَنذَرۡنَٰكُمۡ عَذَابٗا قَرِيبٗا
مَ يَنظُرُ ٱلۡمَرۡءُ مَا قَدَّمَتۡ يَدَاهُ وَيَقُولُ ٱلۡكَافِرُ يَٰلَيۡتَنِي كُنتُ تُرَٰبَۢا ٤٠

â€œ(37)â€“**Gooftaa samii, dachii fi waan jidduu isaanii jiru, mararfataa Kan taâ€™e [irraa mindeefaman]. Isatti dubbachuu hin dandaâ€™an. (38)-Guyyaa Ruuhi fi Malaaykonni hiriiran dhaabbatan, kan Rabbiin isaaf hayyamee fi wanta sirrii dubbate malee isaan hin dubbatan. (39)-Suni Guyyaa Haqaati. Kanaafu, namni fedhe gara Gooftaa Isaatti [karaa] deebii qabata. (40)-Dhugumatti, Nuti adabbii dhiyoo isin akeekachiisne, Guyyaa namni waan harki isaa lamaan dabarsan argu fi kaafirri, â€œYaa hawwii kiyya! Osoo biyyee taâ€™ee [hafee] maal qabaa!â€• jedhuudha**.â€• Suuratu An-Nabaâ€™i 78:37-40

â€œGooftaa samii, dachii fi waan jidduu isaanii jiru, mararfataa Kan taâ€™e [irraa mindeefaman].â€• Kana jechuun kennaa guddaa kana Kan isaaniif kenne Gooftaa isaanii kan taâ€™e samii, dachii fi wantoota isaan keessa jiran hunda kan uumee fi qindeessedha. Akkasumas, Inni Ar-Rahmaan kan taâ€™ee, rahmanni Isaa waan hundaa dhaqqabee fi haguugeedha. Hanga qananii guddaa argatan kana argatanitti isaan kunuunsun ni guddise, isaaniif ni mararfate.

Itti aanse Guyyaa Qiyaamaa Guddinna Isaatii fi guddinna aangoo Isaa ni ibse. Guyyaa san uumamtoonni hunduu ni calâ€™isuu, homaa hin dubbatan. â€œ**Isatti dubbachuu hin dandaâ€™an.â€•** Kana jechuun hayyama Isaatiin ala eenyullee dubbii Isa waliin jalqabuu hin dandaâ€™u.

â€œGuyyaa Ruuhi fi Malaaykonni hiriiran dhaabbatan, kan Rabbiin isaaf hayyamee fi wanta sirrii dubbate malee isaan hin dubbatan.â€• Wantoota Guyyaa Murtii adeemsifaman keessaa tokko Ruuhi (Malaykaan Jibriili) fi Malaaykonni biroo calâ€™isanii fi hiriira galanii Rabbiin fuundura dhaabbatu. Rabbiin azza wa jalla gabroota Isaa jireenya addunyaa iddoo qormaataa kaaâ€™amanii turan ilaalchisee qorannoo akka dhaabuu fi murtii akka dabarsuuf hirira galanii dhaabbatu. Guyyaa san eenyullee nafsee ofiitif ykn nama biraatiif jedhee Rabbiitti waa dubbachuu hin dandaâ€™u, akka dubbatu yoo isaaf hayyamee fi dubbii sirrii dubbate malee. Ulaagaalee lamaan kanaan malee eenyullee dubbachuu hin dandaâ€™u:

1ffaa-Akka dubbatu Rabbiin isaaf hayyamuu
2ffaa-Wanti inni dubbatu sirrii ykn dhugaa taâ€™uudha.

â€œSuni Guyyaa Haqaati.â€• Kana jechuun Guyyaan Qiyaamaa wanta argamuudha, shakkii hin qabu. [2] Hiikni biraa, Guyyaan Qiyaamaa Guyyaa dhugaa sobni itti hin makamneedha. Sababni isaas, Gaafa

san dhimmoonni hundi harka Rabbii jiru. Rabbiin irraa dhugaa malee wanti biraa hin taâ€™u. Faallaa kanaa, guyyaa jireenya addunyaa keessatti namoota iddoo qormaataa kaaâ€™aman irraa sobni baayâ€™een ni argama. Jireenya tana keessatti Rabbiin isaan qoruuf fedhii bilisaa waan isaaniif kenneef, fedhii qullaa dhugaan wal faalleessu qabu.[3] Garuu Guyyaa Qiyaamaa haqa ykn dhugaa malee homtu hin taâ€™u. Namoota hunda jidduutti haqaan murteefama.

â€œKanaafu, namni fedhe gara Gooftaa Isaatti [karaa] deebii qabata.â€• Kana jechuun Guyyaan Qiyaamaa fi wanti isa keessatti adeemsifamu haqa ykn dhugaa taâ€™uu erga beektanii, namni fedhe dhugaan amanuun, tawbachuu fi hojii gaggaarii hojjachuun karaa Gooftaa isaatti isa geessu qabata. Ibsi biraa, dhugaan amanuun, tawbachuu fi hojii gaggaarii hojjachuun Gooftaa isaa biratti iddoo deebii haa qabatu. Iddoon deebiin kuni Jannata qananii yeroo hundaa keessatti gammaduudha. Kheeyri fi sharrii irraa wanti Guyyaa Guddaa kana adeemsifamu isiniif ifa taâ€™ee jira. Kanaafu, namni fedhii qabuu iddoo gahuumsa isaa haa filatu.[4]

(Akka lugaatti, maâ€™aab-hiika, â€œdeebii, iddoo deebiiâ€• qaba. Akkuma beekkamu Aakhiraan duâ€™aan booda gara itti deebiâ€™aniidha.)

â€œDhugumatti, Nuti adabbii dhiyoo isin akeekachiisne, Guyyaa namni waan harki isaa lamaan dabarsan argu fi kaafirri, â€œYaa hawwii kiyya! Osoo biyyee taâ€™ee [hafee] maal qabaa!â€• jedhuudha.â€•

â€œDhugumatti, Nuti adabbii dhiyoo isin akeekachiisne,â€• Yaa namoota azaaba Guyyaa Qiyaamaa kalaaye fi dhiyaate isin akeekachiisna. Guyyaan Qiyaamaa dhufuun isaa waan mirkanaaâ€™ef dhiyoodha. Wanti dhufu hundi dhiyoo waan taâ€™eef.[5] â€œKullu maa huwa aati fahuwa qariibunâ€• jedhama. Kana jechuun â€œWanti ni dhufa jedhame hundi dhiyoodha.â€•

Akeekachisuu jechuun wanta sodaachisaa beeksisuudha. Rabbiin warroota daangaa darbanii fi kijibsiisan akeekachisuu irraa wanti hubatamu, yakka isaanitiif duâ€™aan dura yoo hin tawbatin, adabbii cimaa fi laaleessaa isaaniif qopheesse beeksisuudha.

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa adabbiin kuni duâ€™aan booda erga kaafamanii Guyyaa Qiyaamaa haa taâ€™uu malee dhiyoo akka taâ€™e ibse. Sababni isaas, nama hundaafu jireenyi addunyaa gabaabdudha. Namoonni erga duâ€™anii booda nafsee isaanii keessaa hamma yeroo hubachuun ni haaqama. Yommuu kaafaman, duâ€™aa fi kaafama jidduu guyyaa ykn cinaa guyyaa malee akka hin turree isaanitti dhagahama.[6] (Namni duâ€™e akka nama rafee waan taâ€™eef hamma qabrii keessa ture hin beeku. Namni hirriba cimaa saâ€™aati dheeraaf rafe, hangam akka rafe hin beeku. Saâ€™aati saddeet osoo rafeellee saâ€™aati takka waan rafe isatti fakkaata. Namni duâ€™es osoo waggaa miliyoona tureellee yommuu kaafamu qabrii keessa yeroo gabaabaf waan ture isatti fakkaata.)

â€œGuyyaa namni waan harki isaa lamaan dabarsan arguâ€¦â€• kana jechuun adabbiin dhiyoon kan taâ€™u Guyyaa namni addunyaa qormaataa keessatti wanta hojjatee dabarse arguudha. Gaariis taâ€™ee badaa, wanta duraanis taâ€™ee kan boodaa hundi isaaf dhiyaata. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿يَوۡمَ تَجِدُ كُلُّ نَفۡسٖ مَّا عَمِلَتۡ مِنۡ خَيۡرٖ مُّحۡضَرٗا وَمَا عَمِلَتۡ مِن سُوٓءٖ تَوَدُّ لَوۡ أَنَّ بَيۡنَهَا وَبَيۡنَهُۥٓ أَمَدَۢا بَعِيدٗاۗ وَيُحَذِّرُكُمُ ٱللَّهُ نَفۡسَهُۥۗ وَٱللَّهُ رَءُوفُۢ بِٱلۡعِبَادِ ٣٠﴾

â€œGuyyaa lubbuun hundii toltuu irraa waan hojjattee fi hamtuu irraa waan hojjatte [ishii fuunduratti] dhiyaatee argitu [yaadadhu]. Osoo jidduu ishiitii fi jidduu isaa (hamtuu hojjattee) fageenyi dheeran jiraate jaallatti. **Rabbiin Of irraa isin akeekachiisa. Rabbiin gabrootaaf mararfataadha.**â€• (Suuratu Aali-Imraan 3:30)

Guyyaa Murtii namni badii hojjate dabarseef garmalee gaabbuun, â€œOsoo anaa fi badii kana jidduu fageenyi dheeraan jiraate ykn garmalee osoo badii kanarraa fagaadhe maal qaba!â€• jechuun hawwa. â€œ**Rabbiin Of irraa isin akeekachiisa**â€• kana jechuun adabbii Isaa isin sodaachisa. (Tafsiir ibn kasiir-2/336)

Namni wanta hojjate, dubbatee fi itti amane hunda galmaaâ€™e ni argata. Wanta jireenya isaa keessatti hojjatu guutuu galmeessun salphaadha. Yeroo ammayyaa kana keessatti viidiyoo fi oodiyoon namni hojjate, hojii fi gocha namni waggaa baayâ€™ee dura hojjate galmeessanii kaaâ€™u. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa wantoota hundaa uume, hojii ilmaan Aadam hunda galmeessu irratti dandaâ€™aadha. Kanaafu, Guyyaa Murtii namoonni hundiinu wanta hojjatanii dabarsan ni argu.

â€œkaafirri, â€œYaa hawwii kiyya! Osoo biyyee taâ€™ee [hafee] maal qabaa!â€• jedhuudha.â€• Kana jechuun Guyyaan Qiyaamaa Guyyaa kaafirri â€œOsoo kaafamu baadhee fi zalaalamii biyyee taâ€™ee hafee maal qabaâ€• jechuun hawwuudha. Namni addunyaa keessatti Rabbii oltaâ€™aatti hin amannee fi Isaaf hin ajajamnee yommuu adabbii cimaa arguu, osoo biyyee taâ€™ee fi uumamuu baatee hawwa.

Wanti kaafironni addunyaa irratti ittiin qoosan, Guyyaa Murtii immoo wanta ittiin gaabban taâ€™a. Addunyaa irratti akkana jechaa turan, â€œ**Sila nuti duunee biyyee fi lafee erga taane ni kaafamnaa?â€•** (Suuratu As-Saaffaat 37:16) Guyyaa Qiyaamaa immoo â€œosoo biyyee taâ€™e hafe maal qabaa!â€• jechuun gaabbu.

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa kufrii, shirkii, shakkii, nifaaqa fi sharrii hundarraa akka nu eegu kadhanna. Alhamdulillah Rabbil aalamiin tafsiirri suuratu An-Nabaâ€™i asirratti xumuramee jira.

---

[1] Maâ€™aariju tafakkuri-15/27, Tafsiiru Ibn Kasiir 7/466[2] Tafsiiru Xabarii-24/52[3] Maâ€™aariju tafakkuri-15/30[4] Tafsiiru tahriir wa tanwiir-30/54-55, akkasumas tafsiiru xabarii-24/53[5] Tafsiiru xabarii-24/53, Tafsiiru ibn kasiir 7/468[6] Maâ€™aariju tafakkuri-15/31

Date Created
December 19, 2019
Author
admin